

**МАТЕРІАЛИ ДРУКУЮТЬСЯ
УКРАЇНСЬКОЮ,
АНГЛІЙСЬКОЮ,
ПОЛЬСЬКОЮ
МОВАМИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

*XVI Міжнародної науково-
практичної конференції
молодих вчених, курсантів
та студентів*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Львів – 2021

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Голова:

Андрій КУЗИК – проректор з науково-дослідної роботи
ЛДУБЖД, д.с-г.н., професор

Заступник голови:

Сергій СМЕЛЬЯНЕНКО – начальник відділу організаційно-дослідної діяльності ЛДУБЖД, к.т.н.

Члени оргкомітету:

Alan FLOWERS, Kingston University, London, Great Britain, PhD

Henryk POLCIK, SEW, Cracow, Poland, PhD

Rafal MATUSZKIEWICZ, MSSF, Warsaw, Poland

Юрій РУДИК, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної діяльності, к.т.н., доцент

Юрій СТАРОДУБ, професор відділу організації науково-дослідної діяльності, д. ф.-м. н., професор

Ярослав КИРИЛІВ, старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної діяльності, к.т.н., с.н.с.

Роман ЛАВРЕЦЬКИЙ, учений секретар Університету, к.і.н., доцент

Василь КАРАБИН, начальник Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту, д.т.н., доцент

Андрій ЛИН, начальник Навчально-наукового інституту пожежної та техногенної безпеки, к.т.н., доцент

Василь ПОПОВИЧ, начальник Навчально-наукового інституту цивільного захисту, д.т.н., доцент

Ольга МЕНЬШИКОВА, заступник начальника Навчально-наукового інституту цивільного захисту, к.ф.-м.н., доцент

Іван ПАСНАК, заступник начальника Навчально-наукового інституту пожежної та техногенної безпеки, к.т.н., доцент

Тетяна КОНІВЦЬКА, молодший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної діяльності, к.пед.н.

**ОРГАНІЗАТОР
ТА ВИДАВЕЦЬ**

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

**Технічний редактор,
комп'ютерна верстка
Друк на різнографі**

Климус М.В.
Петролюк Н.І.

Відповідальний за друк Фльорко М.Я.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: ЛДУ БЖД, вул. Клепарівська, 35,
м. Львів, 79007

Контактні телефони: (032) 233-24-79,
тел/факс 233-00-88

**Проблеми та перспективи розвитку системи безпеки
життєдіяльності:** Зб. наук. праць XVI Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених,
курсантів та студентів. – Львів: ЛДУ БЖД, 2021. – 450 с.

Збірник сформовано за науковими матеріалами XVI Міжнародної
науково-практичної конференції молодих вчених, курсантів та студентів «**Проблеми
та перспективи розвитку системи безпеки життєдіяльності**».

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- Пожежна та техногенна безпека;
- Організаційно-правові аспекти забезпечення безпеки життєдіяльності;
- Організація проведення аварійно-рятувальних робіт та гасіння пожеж;
- Екологічні аспекти безпеки життєдіяльності;
- Інформаційні технології та управління проектами і програмами в безпеці життєдіяльності
- Промислова безпека та охорона праці;
- Природничо-наукові аспекти безпеки життєдіяльності;
- Соціальні, психолого-педагогічні аспекти та гуманітарні засади безпеки життєдіяльності;
- Цивільний безпека.

© ЛДУ БЖД, 2021

Здано в набір 04.03.2021. Підписано до друку
18.03.2021. Формат 60x84^{1/3}. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 28,13.

Гарнітура Times New Roman.
Друк на різнографі. Наклад: 100 прим.

Друк: ЛДУ БЖД
вул. Клепарівська, 35, м. Львів, 79007.
ldubzh.lviv@mns.gov.ua

За точність наведених фактів, економіко-
статистичних та інших даних, а також за
використання відомостей, що не рекомен-
довані до відкритої публікації, відповіда-
льність несуть автори опублікованих мате-
ріалів. При передрукуванні матеріалів
посилання на збірник обов'язкове.

УДК 159.923

АДАПТАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Андрієвська-Семенюк Ольга

Литвин А.В., д-р. пед. наук, професор

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Сучасні вітчизняні психологи роблять спроби цілісного осмислення особистісних характеристик, що відповідають за успішну адаптацію особистості у процесі навчання, професійної діяльності та подолання життєвих труднощів. Феномен адаптації є об'єктом міждисциплінарного дослідження, оскільки застосовується щодо різних аспектів пристосування: біологічного, психологічного, соціального, професійного. Здатність до пристосування є не лише індивідуальною, а й особистісною властивістю людини, яка забезпечується здатністю до подолання адаптаційного синдрому та розвитку адаптаційного потенціалу й адаптаційних здібностей людини.

На даному етапі досліджень ще не сформовано єдиного уніфікованого тлумачення терміну, який означає поняття «адаптаційний потенціал». Під терміном «адаптація» прийнято розуміти сукупність індивідуальних властивостей людини, що спрямовані на пристосування до нестабільних умов як зовнішнього так і внутрішнього середовища. Поняття «потенціал» визначається як особистісний ресурс, що реалізується в наявній чи потенційній ситуації. Дослідження потенціалу як ресурсу в процесі адаптації особистості дозволяє визначити його як адаптаційний потенціал. Одним із перших спробував конкретизувати зміст поняття про адаптаційний потенціал на фізіологічному рівні Г. Сельє. Аналіз поглядів учених щодо особистісного адаптаційного потенціалу ілюструє наявність суттєвих розбіжностей щодо розуміння його сутності та функцій.

З точки зору А. Маклакова особистісний адаптаційний потенціал охоплює взаємопов'язані психофізіологічні та соціальні характеристики, зокрема: нервово-психічну стійкість до критичних ситуацій, самооцінку особистості, рівень соціальної підтримки оточуючих, комунікативні навички, здатність вирішувати конфліктні ситуації, рівень групової ідентифікації. Тобто адаптація розглядається не лише як процес, а як властивість живої саморегульованої системи, що полягає у здатності пристосовуватися до зовнішніх умов. Адаптаційні здібності залежать від психологічних особливостей особистості. Саме ці особливості визначають можливість адекватного регулювання фізіологічних станів. Чим вищі адаптаційні здібності, тим вища ймовірність того, що організм людини збереже нормальну працездат-

ність і високу ефективність діяльності в разі дії психогенних факторів зовнішнього середовища [5, с. 16-21].

Дослідник А. Богомолів розглядав адаптаційний потенціал як здатність особистості мобілізувати внутрішні ресурси, що слугує корегувальним фактором між можливостями і здатностями особистості та реалізацією їх у процесі адаптації [1, с. 67-73]. О. Колісник пов'язує адаптаційний потенціал особистості з пошуком нею життєвих стратегій, які дадуть змогу реалізувати потреби, що диктуються соціальним середовищем та особливостями самоідентифікації. Ідентифікацію дослідниця визначає як властивість людини, що проявляється в пошуку відчуття власної приналежності до цінностей певної соціальної групи, а також можливості репрезентації себе як окремої особистості через різні рівні прояву адаптаційного потенціалу [3, с.59-63]. Деякі вчені (С. Добряк, О. Саннікова й О. Кузнецова) визначили поняття адаптаційного потенціалу як синонім адаптивності [6, с.58-97].

Ми дотримуємося думки, що адаптаційний потенціал як інтегроване утворення є складною системою індивідуально-типологічних і соціально-психологічних якостей і властивостей, що актуалізуються особистістю для створення та реалізації нових програм поведінки в змінених умовах життєдіяльності [4, с.74-81]. Сучасні умови навчання в закладах вищої освіти вимагають від студентів активного розвитку їхнього адаптаційного потенціалу задля успішної соціально-професійної адаптації в освітньому середовищі, особливо на початкових етапах навчання. Зміни, які відбуваються в житті юнаків, які починають навчання у ЗВО, торкаються всіх рівнів та аспектів адаптації – від біологічного до когнітивного. Очікування успіху, вдалої адаптації знаходять вираження у стійкому переживанні молодою людиною обмеження своїх можливостей. У разі неуспіху виникають і загострюються синдроми дезадаптації, знижується успішність, порушуються взаємовідносини з оточенням [2, с. 62].

Подолання цих труднощів у процесі навчання та професійної підготовки значно залежить від розвитку внутрішніх адаптаційних ресурсів організму. Нестабільність і непередбачуваність соціально-політичної та епідеміологічної ситуації нині зумовлює високі вимоги до студентів, яким доводиться враховувати при цьому внутрішні настанови, цінності та переконання, зберігати мотивацію до навчання та саморозвитку, підтримувати психологічну рівновагу. Вважаємо, що одним із найважливіших педагогічних завдань сьогодення є допомога студентам у розвитку їхніх адаптаційних можливостей під час соціально-професійного становлення у ЗВО. Для цього необхідне вивчення проблеми адаптаційного потенціалу молоді в умовах освітнього процесу, передусім, виявлення специфічних проявів адаптаційного потенціалу студентів різного профілю.

Література

1. Богомолов А. М. Личностный адаптационный потенциал в контексте системного анализа. *Психологическая наука и образование*. 2008. № 1. С. 67–73.
2. Гуманітарні основи професійної адаптації майбутніх фахівців : монографія / за ред. Г. П. Васяновича, С. М. Вдович. Львів: 2009. 334 с.
3. Колісник О. В. Адаптаційний потенціал як складова ідентифікаційних стратегій особистості. *Грані*. 2015. № 8 (124). С. 59–63.
4. Литвиненко О. Д. Адаптаційний потенціал як система адаптивностей особистості. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Психологічні науки*. 2018. Вип. 2, Т. 1. С. 74–81.
5. Маклаков А. Г. Личностный адаптационный потенциал: его мобилизация и прогнозирование в экстремальных условиях. *Психологический журнал*. 2001. № 1. С. 16–21.
6. Санникова О. П., Кузнецова О. В. Адаптивность личности : монография. Одесса : Издатель Н.П. Черкасов, 2009. 258 с.

УДК 159.98

ДО ЗМІСТУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЖЕЖНИКІВ-РЯТУВАЛЬНИКІВ

Білько Павло

Кришталь М. А., канд. психолог. наук, професор
**Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України**

Професійна діяльність пожежників-рятувальників передбачає виконання службових обов'язків у складних та екстремальних умовах, які характеризуються раптовістю виникнення, непередбачуваністю та не прогнозованістю розвитку надзвичайних подій. Для ефективних дій у цих умовах фахівці мають бути готові протистояти впливу різноманітних стресогенних чинників, зберігаючи при цьому високу працездатність, адекватну та своєчасну реакцію на раптові зміни обстановки, здатність швидко приймати рішення в умовах дефіциту часу та інформації. Вони повинні мати належний рівень професійної підготовки до діяльності у складних та екстремальних умовах з метою якісного виконання завдань за призначенням. Важливе місце у цьому процесі займає психологічна підготовка пожежників-рятувальників.

Ми поділяємо думку І. Ковалю, що професійно-психологічна підготовка до діяльності в особливих умовах являє собою процес формування у

Секція 8
Section 8

**СОЦІАЛЬНІ, ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ
ТА ГУМАНІТАРНІ ЗАСАДИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
SOCIAL, PSYCHOLOGICAL AND HUMANITARIAN FOUNDATIONS
OF LIFE SAFETY**

Dr Tracey Coates and Dr Alan Flowers IMPROVING ACADEMIC ACHIEVEMENT OF LIFE SAFETY STUDENTS ON ERASMUS+ MOBILITY FROM UKRAINE TO UK	323
Андрієвська-Семенюк Ольга, Литвин А.В. АДАПТАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ADAPTATION POTENTIAL OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	325
Білько Павло, Кришталь М. А., ДО ЗМІСТУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЖЕЖНИКІВ-РЯТУВАЛЬНИКІВ TO THE CONTENTS OF PSYCHOLOGICAL TRAINING OF RESCUE FIREFIGHTERS	327
Блашко Юлія, Плачинда Т.С. СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ФАХІВЦІВ З ЕКСРИМАЛЬНИМИ УМОВАМИ ПРАЦІ STRESS RESISTANCE OF SPECIALISTS WITH EXTREME WORKING CONDITIONS	329
Бобух Едуард, Панімаш Ю.В. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY SPECIALISTS AT THE STAGE OF PROFESSIONAL TRAINING	331
Бомко О.І., Яєчник Р.В. РОЗСІЯНИЙ СКЛЕРОЗ І ЙОГО ПРОФІЛАКТИКА MULTIPLE SCLEROSIS AND ITS PREVENTION.....	333
Випирайло Маргарита, Богун Л. В. РОЗВИТОК СВІТОГЛЯДУ ТА МИСЛЕННЯ КУРСАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДСНС УКРАЇНИ DEVELOPMENT OF WORLDVIEW AND THINKING OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF SES OF UKRAINE	335
Гавич Леон, Антошків Ю.М. ГИРЬОВИЙ СПОРТ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ WEIGHT SPORTS IN THE SYSTEM OF THE SES OF UKRAINE	338